

MŰHELY

A Fórum Társadalomtudományi Intézetet 1996 végén a Katedra Alapítvány és a Fórum Alapítvány hozta létre. Az Intézet fő célkitűzését a kilencvenes évek, a rendszerváltás utáni időszak gazdaságának és társadalmának átfogó vizsgálatában határozta meg.

Már a megalakulásakor világossá vált, hogy ennél sokkal többet kell tennie. A Szlovákiában elfogadott rendkívül hátrányos alapítványi törvény következtében több száz alapítvány szűnt meg, illetve alakult át polgári társulássá. A Fórum Társadalomtudományi Intézet – az adott helyzetre való tekintettel – több alapítvány (Fórum Alapítvány, Civitas Alapítvány, Bibliotheca Hungarica Alapítvány stb.) hosszú távú programjainak továbbvitelét is felvállalta.

Az 1997–1998-as esztendő a Fórum Intézet intézményi kiépülését szolgálta. Az Intézet azon túl, hogy a szlovákiai magyar tudományosság több évtizede megalapozottan igényelt intézményi keretévé kíván válni, egy modern, regionális intézményként is működni akar, amely a jelenkor követelményei mellett választ keres korunk emberének kihívásaira, az integrációs és modernizációs folyamatok regionális hatásaira. Normális, emberi dimenzióban hozzá kíván járulni az interetnikus kapcsolatok fejlődéséhez, a szlovák–magyar viszony javításához, a határokon átnyúló, kölcsönös előnyökön nyugvó együttműködéshez.

Az Intézet az elmúlt esztendőkből a szűkös anyagi eszközök ellenére az egyik legkorszerűbben felszerelt, megfelelő infrastruktúrával, személyi és szakmai feltételekkel rendelkező intézménnyé vált. Mindezt egy olyan helyzetben sikerült elérnie, amikor a hivatalos politika teljesen ellehetetlenítette a civil társadalmi intézmények működését.

A Fórum Intézetnek jelenleg az ország öt pontján hat részlege működik, munkatársakkal, irodákkal, szakkönyvtárakkal és megfelelő szakmai háttérrel. Csak az elmúlt évben több mint 140 szakemberrel, szakértővel, szervezővel stb. volt munkakapcsolatban. Mindehhez fennállása óta egyetlen fillér állami támogatást sem kapott. Programjainak megvalósításához nagyon széles körű kapcsolatrendszert alakított ki, amely a szakmai munkája során ma már nélkülözhetetlen.

JELENKUTATÁSI RÉSZLEG GALÁNTA

A Fórum Intézet Jelenkutatási Részlege elsősorban az 1990-es évek társadalmi, politikai, gazdasági, intézményi átalakulásának kutatásával foglalkozik. Fontos területe az oktatásban használható új progresszív módszerek kidolgozása és kipróbálása.

Kutatási eredményeit a Jelenkutatási Részleg a *Nostra Tempora* című könyvsorozatban jelenteti meg.

A Jelenkutatási Részleg vezetője: Tóth Károly, a Fórum Intézet igazgatója.

Skabela–Bóna-féle új szlovák nyelvoktatási program

A Skabela Rózsa és Bóna Irén pedagógusok által a szlovákiai magyar iskolák számára kifejlesztett új szlovák nyelvoktatási program játékos, a gyerekek képzelőerejére és a kommunikációra épülő rendkívül hatékony módszer. Az új taneszközöket jelenleg több mint 200 szlovákiai magyar iskola 350 osztályában használják.

A programunkat nonprofit intézményként egyetlen fillér állami támogatás nélkül sikerült megvalósítanunk. Jelenleg mintegy 22 000 tanuló használja a taneszközcsomagot, amely az elmúlt négy évben az utánnomásokkal együtt több mint 55 000 példányban jelent meg. A tankönyvcsomag előállításánál több mint 30 szakemberrel, képzőművésszel, grafikkal és pedagógussal dolgoztunk együtt. Az új nyelvoktatási program híre eljutott Magyarországra is, ahol 1998-ban már több mint negyven szlovák osztályban oktattak az új módszerrel.

A Fórum Intézet minden év szeptemberében szemináriumokat, az év során pedig módszertani napokat szervez a pedagógusok számára, melyeken a pedagógusok megismerkednek a tankönyvcsomaggal, és útmutatást kapnak annak használatához. Az elmúlt négy évben 30 szemináriumot rendeztünk szombatonként az egyes régiókban. Az elmúlt évben Nyíregyházán is szerveztünk szemináriumot a magyarországi szlovák pedagógusok számára.

A taneszközcsoomagnak csak szimbolikus ára van, hogy minél több tanulóhoz eljuthasson. A pedagógusoknak szánt módszertani könyv pedig ingyenes.

1998. november 28-án Komáromban fejeztük be a projektumot egy ünnepélyes rendezvény keretében, amelyen megjelent Milan Ftáčnik oktatási miniszter és Szigeti László oktatási államtitkár is. Mindketten ígéretet tettek arra, hogy a következő tanévben már hivatalos tankönyvként használhatják a szlovákiai magyar iskolák a tankönyvcsomagot. Azóta a taneszközcsoomagot hivatalosították.

Programkoordinátor: Petőcz Kálmán és Tóth Károly.

Vállalkozások Szlovákiában

Az 1998-ban kvalitatív módszerrel készült szociológiai kutatás során a vállalkozói lét objektív és szubjektív feltételeit vizsgáltuk. Az elemzés 86 mélyinterjúra épül, amelyeket – nagyon nehéz körülmények között – magyar és szlovák vállalkozókkal készítettünk. A mintát alkotó interjúalanyok többsége kis- és mikroállalkozó, ami megfelel a vállalkozók valós rétegzettségének.

A kutatás Szlovákiában szociológiai szempontból elsőként vizsgálta komplex módon a vállalkozások és vállalkozók problematikáját. Eközben a következő fő kérdésekre kerestünk és kaptunk választ:

- Különböznek-e azok a személyek, akik az elmúlt csaknem tíz évben vállalkozóvá lettek, azoktól, akik nem kezdtek el vállalkozni, s ha igen, miben nyilvánul meg ez a különbség?
- Miért lesz valaki vállalkozó?
- Milyen nehézségekkel kell szembenéznie a vállalkozónak, és hogyan küzdi le azokat?
- Hogyan alakul a vállalkozó és azon társadalmi csoportok kapcsolatrendszerre, amelyeknek maga is tagja, vagy ha nem az, legalábbis a vállalkozói környezet részét alkotják?
- Milyen a vállalkozó önképe, mit vár a jövőtől?

A kutatás eredményeit a *Vállalkozások és vállalkozók 1989 után* című monográfia foglalja össze.

Programkoordinátor: Mészárosné dr. Lampl Zsuzsanna szociológus.

A szlovákiai magyar intézményrendszer átalakulása 1989–1992 között (Oral History)

Az Oral History módszerével mintegy 150 nagyon terjedelmes mélyinterjút készítettünk az adott időszakról neves közéleti személyiségekkel. Az 1989–1992-es időszakból csak nagyon kevés írásos emlék maradt fenn, s ezek alapján nagyon nehéz követni az átalakuláshoz vezető eseményeket. Kutatásunk mind központi, mind pedig regionális szinten megpróbálja rögzíteni az átalakulás egyes állomásait. A titkosítási rendszerben rögzített beszélgetéseken túl CD-re rögzített számítógépes anyag tartalmazza a fellelhető, egyedinek számító dokumentumokat is. A felgyűjtött anyagot magyarországi és hazai könyv-, illetve levéltárakban kívánjuk elhelyezni, hogy a kutatók hozzáférhessenek.

Programkoordinátor: Nagy Ildikó újságíró.

Cogitatus-projektum

A Cogitatus-projektum a konfliktusban lévő társadalmi csoportok egymás megismerésének elősegítését célozza meg. Tartalmi irányvonala szűkebb térségünk történelmi mítoszainak és tabuinak, ill. beidegződött társadalmi előítéleteinek elfogulatlan elemzése és megvitatása.

A projektum rendezvényeinek megvalósítása, időrendi sorrendben:

Koncertek

Régi zsidó dalok Vladimír Rusó Musa Antiqua együttesének előadásában.
1999. január 20. Színhely: a pozsonyi Zichy-palota hangversenyterme.

Szemináriumok

Szemináriumok a judaizmusról és a holocaustról magyar és szlovák gimnáziumok számára: A fent megnevezett oktatási program 1998 szeptemberétől van foly-

amatban, eddig a pozsonyi Duna utcai magyar gimnázium és a Márkus utcai szlovák tannyelvű gimnázium diákjainak részvételével. 1999-ben további négy pozsonyi gimnázium diákjait tervezzük bevonni a programba.

Az előadások egy pszichológiai felmérés keretében zajlanak, mely a diákok más kultúrák iránti toleranciaszintjét és nyitottságát vizsgálja.

Az előadások színhelye: a pozsonyi Zsidó Múzeum állandó kiállításának termei a váraljai Zsigray-kúriában, ill. a programban résztvevő gimnáziumok tantermei.

Szakelőadók: Pavol Mešťan, a pozsonyi Zsidó Múzeum igazgatója, Eva Poláková, Katarína Kusanová, Deme Katalin, a pozsonyi Zsidó Múzeum munkatársai.

Kiállítások

Három szakaszban zajló kiállítássorozat, mely a Szlovákia területén alapított európai hírű felsőoktatási intézmények, ill. az ezekben tevékenykedő neves pedagógusok emlékét kívánja feleleveníteni.

Bél Mátyás és Besztercebánya

A kiállítandó anyag forgatókönyvének szerzője: Kovács László történész.

A megnyitás színhelye: a Magyar Köztársaság Kulturális Intézete, Pozsony.

A Nagyszombati Egyetem

A forgatókönyv szerzője: Ladislav Szalay történész.

A megnyitás színhelye: a nagyszombati zsinagóga kulturális célokra berendezett főhajója.

Academia Istropolitana

A forgatókönyv megírására a pozsonyi Comenius Egyetem harmadéves magyar anyanyelvű történelem szakos hallgatóit kérte fel a Cogitatus-projektum felelős irányítója azzal a céllal, hogy lehetőséget adjon a most felnövő szlovákiai magyar történelmszereplők képviselőinek.

Programkoordinátor: Deme Kata és Eva Poláková.

Polgári Klubhálózat

1998 februárjától a Fórum Intézet Dél-Szlovákiában elsősorban a tudományos ismeretek népszerűsítése és a polgári értékrend elmélyítése céljából polgári klubhálózatot hozott létre. Tekintettel a szlovákiai belpolitikai viszonyokra és az áldatlan kulturális támogatási rendszerre, ezek a klubok fontos közéleti és közművelődési szerepet is betöltöttek.

A klubhálózat létrehozásának célja az volt, hogy újraélesszük azt a több évtizedes hagyományt, amely baráti összejöveteleken, tartalmas előadói esteken a kisebb régiókban lehetőséget teremt az értelmiség, a vállalkozók, az önkormányzati képviselők, a civil szervezetek és a diákok rendszeres találkozóira.

A rendszeres, kéthetente megrendezett klubrendezvényeken túl nagyon fontosnak tartottuk, hogy ezek a klubok intézményesüljenek. Igyekeztünk minden klubot önálló intézményként bejegyeztetni a Belügyminisztériumban, jogi tanácsadást nyújtottunk a szükséges dokumentumok kidolgozásában, a bejegyeztetés folyamatában, majd szakmai segítséget adtunk a projektek kidolgozásában, az intézmény működtetésében, menedzselésében (pályázati lehetőségek, gazdálkodás, könyvelés stb.).

A klubok működésének mérlege nagyon pozitív. A Fórum Intézet támogatásával rendszeresen működő klubokból tizenegy a bejegyzett, önálló jogalanyisággal rendelkező klub.

1998. február 1-jétől 1999. február 15-ig a működő 15 klub 258 klubestet szervezett, több mint 12 000 kimutatható látogatóval.

Programkoordinátor: Reicher Gellért.

Választás 1998

A parlamenti és önkormányzati választásokkal kapcsolatos kockázatokra való tekintettel a Fórum Intézet az 1998-as év elejétől készült az esetleges manipulációk elhárításával kapcsolatos projektum megvalósítására. Ennek keretében főként három területre összpontosítottunk:

1. A szavazóköri választási bizottságokban fontosnak tartottuk a bizottsági tagok alapos felkészítését. Tudatosítaniuk kellett a választási törvényből adódó jogait, hogy adott esetben a szavazás előtt, alatt, illetve az urnák felnyitása után észlelt bármiféle törvénysértésre rugalmasan tudjanak reagálni.
2. Az általunk iskolázott emberek egyben a párhuzamos szavazatszámolás helyi szintjét is képezték. Feladatuk a szavazóköri eredmények bevitele volt az OK 98 akció keretében szervezett párhuzamos szavazatszámolás rendszerébe.
3. Komoly figyelmet szenteltünk a választói részvétel növelésének is.

A program keretében (a parlamenti és az önkormányzati választást együttevén) 2500 választóbizottsági tagot képeztünk ki 48 szeminárium keretében, illetve 50 lakossági fórumot szerveztünk.

A projektum kidolgozója Tóth Károly és Petőcz Kálmán, koordinátora Tuba Lajos és Matús Ilona.

ETNOLÓGIAI KÖZPONT KOMÁROM

A néprajztudomány hagyományos kutatási területeinek vizsgálata mellett az Etnológiai Központ nagy hangsúlyt fektet az interetnikus kapcsolatok kutatására éppúgy, mint a változásvizsgálatokra, valamint a történeti (főleg településtörténeti) aspektusok figyelembevételére. A néprajztudomány (etnológia) legfrissebb elméleti-módszertani eredményeinek (kultúrantropológiai módszerek, Oral History, interkulturális kommunikáció stb.) figyelembevételével és alkalmazásával az európai etnológia modern szlovákiai magyar műhelye kíván lenni. Céljai elérése érdekében (országhatárokon is átnyúló) kutatási programokat dolgoz ki és bonyolít le, ill. ilyen projektumokban vesz részt.

Az Etnológiai Központ igazgatója: Dr. Liszka József etnológus.

PROJEKTUMOK

Interetnikus kapcsolatok a Kárpát-medence északnyugati részén

A projektum célja, hogy néhány mélyfúrásjellegű kutatással a mai Délnyugat-Szlovákia térségének interetnikus kapcsolatait feltárja. 1998-ban a következő konkrét kutatások zajlottak (és részben folytatódnak még 1999 elején is):

1. Etnikus és interetnikus folyamatok Galánta környékén (Danter Izabella);
2. Etnikus és interetnikus folyamatok Sóksselőcén (Barakné Fülöp Laura);
3. Szlovák–magyar népzenei kölcsönhatások a Zoboralján (Ág Tibor);
4. Tardoskedd és Udvard földrajzi nevei és azok interetnikus összefüggései (Nagy Endre).

Programkoordinátor: Liszka József.

Szlovák–magyar–német etnokulturális kapcsolatok Pozsony környékén

A projektum a háromnyelvű pozsonyi térség népeinek együttélési mechanizmusait hivatott vizsgálni kérdőíves módszerrel.

Résztevők: Danter Izabella, Liszka József, Nagy Iván.

Programkoordinátor: Liszka József.

Etnikai viszonyok Komáromban a 20. században

A korábban többé-kevésbé homogén magyar lakosságú polgárváros, Komárom etnikai viszonyainak alakulását vizsgálja a projektum a 20. században. A nagyfokú betelepülés következtében mára kissé megváltozott a lakosság nemzetiségi összetétele. Hogyan illeszkedtek be a jövevények a nagy múltú polgárváros mindennapjaiba, mennyire érzik magukénak a várost, annak évszázados értékeit? Erre keressük a választ részben az Oral History módszerével, részben pedig a sajtó és a történeti-néprajzi irodalom feldolgozásával.

Résztevők: L. Juhász Ilona, Liszka József, Platzner Katalin, Tóth Péter.

Programkoordinátor: Liszka József.

Szokrális kisémlékek topográfiája a Kisalföldön

A szlovákiai Kisalföld szokrális kisémlékeinek teljességre törekvő topográfiájának az elkészítése a cél, melynek érdekében létrehoztuk a Szokrális Kisémlék Archívumot.

Résztevők: L. Juhász Ilona, Liszka József, Nagy Endre.

Programkoordinátor: Liszka József.

A szlovákiai magyar néprajzkutatás bibliográfiája

Mindennemű tudományos igényű néprajzi kutatás egyik alapfeltétele a megfelelő szakbibliográfiák léte. A szlovákiai magyarság néprajzi kutatásának bibliográfiája 1986-ig 1988-ban már megjelent. Jelen projektum ezt a fonalat viszi tovább és dolgozza fel a következő esztendőök anyagát is.

Kivitelező: L. Juhász Ilona.

KIÁLLÍTÁSOK

1998. október 28-án a komáromi Szent András-templom oratóriumában nyitottuk meg *Az Istennek dicsőségére... Szakrális kisemlékek a Kisalföldön* című fotókiállítást, amelyet a győri Xantus János Múzeummal közösen hoztunk létre. A kiállítás 1998. december 31-ig volt megtekinthető Komáromban. Érdeklődés elsősorban a komáromi iskolák (azon belül is főleg a magyar gimnázium) részéről volt érzékelhető.

DOKUMENTÁCIÓS TEVÉKENYSÉG

1. *Könyvtár.* A könyvtár állománya 3448 leltárba vett kötetet tartalmaz, amely 1998-ban több mint félezer kötettel bővült. Elsősorban néprajzi, honismereti, helytörténeti irodalomról és kézikönyvekről van szó.
2. *Néprajzi Adattár.* Most van feldolgozás alatt. Becslések alapján a tízezer oldal meghaladó mennyiségű, jórészt publikálatlan néprajzi gyűjtést tartalmaz.
3. *Szakrális Kisemlék Archivum.* Az Etnológiai Központ kutatási prioritásaival összhangban létrehozta Szakrális Kisemlék Archivumát. E vállalkozás célja, hogy a dél-szlovákiai települések kataszterében található szakrális kisemlékek (út menti keresztek, képoszlopok, szentek szobrai, kis kápolnák) teljességre törekvő adatbázisát teremtsen meg. Az egyes emlékekről a helyszínen készülő fényképeken és rajzokon túlmenően a vonatkozó levéltári dokumentumok, a sajtó híryanaga, illetve a kapcsolódó szójhagyomány is felgyűjtésre és dokumentálásra kerül. A Szakrális Kisemlék Archivumban található adatok és dokumentumok a további tudományos kutatásokat éppúgy szolgálják, mint az egyes kisemlékek helyreállítását. Az Archivumban jelenleg több mint ezer objektumot dokumentáló adatlap található, amely folyamatosan bővül.

KÖNYVTÁR ÉS ADATTÁR – BIBLIOTHECA HUNGARICA SOMORJA

Az 1990 novemberében önszerveződéssel létrejött és 1997 szeptemberéig alapítványi formában működő Bibliotheca Hungaricát az eredeti elképzelések szerint nemzetiségi tudományos kutatókönyvtárrá, egy speciális gyűjtőkörű, a szlovákiai magyar önismeret szolgálatába állított tudományos báziskönyvtárrá és könyvtártudományi központtá szándékoztunk kiépíteni. A szlovákiai magyar közművelődés szükségleteihez igazodó könyvtári tudományos szolgáltatások (bibliográfiák, repertóriumok stb.) hiányzó formáinak megteremtéséhez kívántunk létrehozni egy olyan információs központot, amely nélkül nem képzelhető el a szlovákiai magyarság történelmének, társadalmi és kulturális életének, irodalmának a kutatása.

Fennállása alatt könyvtárunk (szlovák) állami támogatásban egyszer sem részesült. A Bibliotheca Hungarica rendeltetésszerű működéséhez szükséges anyagjokat a szlovákiai magyar szponzorok, intézmények és önkormányzatok, valamint főleg a magyarországi intézmények és alapítványok biztosították.

A Bibliotheca Hungarica létrehozására szóló felhívás 1990 őszén jelent meg a szlovákiai magyar lapokban. Az alapítvány első éve a gyűjtemény megalapozásának, a könyvtár műszaki ellátottsága biztosításának jegyében társadalmi munkában

valósultak meg. Fontos szerepet töltött be intézményünk abban az időszakban, amikor a szlovák kormányzat kedvezőtlen kisebbségpolitikai intézkedéseiben több szlovákiai magyar intézmény, szerkesztőség volt kénytelen beszüntetni tevékenységét. Ezek könyvtárát, levéltárát a Bibliotheca Hungarica vette gondozásba, őrzi és dolgozza fel. Gyűjteményünk ezáltal jelentősen bővült, gazdagodott.

Fennállása óta könyvtárunk folyamatosan sokrétű közhasznú információs szolgáltatásokat is ellát. Gyűjteményünket egyre nagyobb számban használják fel munkájuk során a szlovákiai magyar művelődés történetét feldolgozó kutatók, pl. A *(cseh)szlovákiai magyar művelődés története 1918–1998* (Bp. 1998) című kötet szerzői. A kézikönyvtárunk, könyvállományunk, folyóirattárunk nyújtotta lehetőségekkel rendszeresen élnek a pozsonyi és nyitrai egyetem magyar tanszékének tanárai és szakdolgozatukat készítő hallgatói. Információkat nyújtunk a szlovákiai magyar, de a magyarországi, a határon túli magyarság ügyeivel foglalkozó intézményeknek is. Tájékoztatunk a pályázati lehetőségekről.

Évek óta szakmai és anyagi segítséget nyújtunk a szlovákiai magyar iskolák diákjai számára rendezett történelmi és irodalmi témájú vetélkedők szervezőinek. Társrendezői vagyunk az immár harmadik alkalommal megvalósuló szlovákiai magyar helytörténészek szakmai találkozásának (Udvard). Megkülönböztetett figyelmet fordítunk ugyanis az utóbbi években egyre nagyobb számban megjelenő helytörténeti kiadványok gyűjtésének, segítjük (bibliográfiákkal, dokumentummásolással) a kutatók munkáját. A Csemadok megalakulásának 50. évfordulója kapcsán számos községi, városi szervezet kiadványt készít, melyhez dokumentumokat kérnek a gondozásunkban levő Csemadok központi levéltárából.

A Bibliotheca Hungarica egyik legfontosabb célkitűzése a bibliográfiák, repertóriumok megjelentetése volt, melynek megvalósítására a Fórum Intézet keretében nyílt számunkra lehetőség. 1998-ban elindítottuk a *MISCELLANEA BIBLIOTHECAE HUNGARICAE* című könyvsorozatot, melyben már megjelent L. Juhász Ilona: *Szlovákiai magyar néprajzi bibliográfia (1987–1988)*, valamint *Szlovákiai magyar néprajzi bibliográfia (1989–1990)* című kötete, kéziratban elkészült Tóth László munkája, *Az Irodalmi Szemle repertórium (1958–1968)*, és a számítógépes feldolgozás elkészülése után ki szeretnénk adni a Bibliotheca Hungarica állományában található Szlovákiában kiadott magyar nyelvű könyvek bibliográfiáját, melyet a dunaszerdahelyi járási könyvtár munkatársai, Bereck Zsuzsa és Varga Márta állítanak össze.

Az 1998-ban elnyert támogatásnak köszönhetően lehetőségünk nyílt a CDS/ISIS könyvtári szoftver beszerzésére, amely segítségével elkezdődött és ma már a befejezés előtt áll a Bibliotheca Hungarica törzsállományát képező mintegy 3500 Szlovákiában megjelent magyar nyelvű könyv számítógépes feldolgozása. Az elkészült jegyzéket szeretnénk megjelentetni könyv alakban is.

A részleg igazgatója: Dr. Végh László szociológus.

GYŰJTEMÉNYEK

Könyvtár

A somorjai Könyvtár és Adattár – Bibliotheca Hungarica jelenlegi könyvállománya meghaladja az 5000 kötetet. Ennek mintegy kétharmadát a Csehszlovákiában, ill. Szlovákiában 1918 óta megjelent magyar nyelvű könyvek, egyharmadát a kézi-

könyvtár és a szlovákiai magyarsággal foglalkozó főleg magyarországi kiadványok, ill. a szlovák és a cseh nyelvű könyvek alkotják.

Intézményünk gondozza a Csemadok központi könyvtárának egy részét is (2000 kötet). A könyveken kívül gyűjteményünkben található több száz szlovákiai magyar időszaki kiadvány, naptár, iskolai évkönyv, szakdolgozat, színdarab, kisnyomtatvány stb.

Folyóirattár

Folyóirattárunkban az 1918–1945 közötti időszakból 66 sajtótermék található, valamint 130 szlovákiai magyar újság és folyóirat, központi és regionális lap az 1949-től napjainkig terjedő évekből.

Hangarchívum

A könyvtár hangarchívumában 150 egyórás hangkazetta található, amelyeket az elmúlt 30 év során a szlovákiai magyar írókkal és közéleti személyiségekkel folytatott beszélgetések, konferenciák és kulturális rendezvények alkalmából rögzítettek a Szlovák Rádió magyar nyelvű adásának a szerkesztői.

Fotóarchívum

Fotóarchívumban mintegy 1000 fényképet őrzünk, melyek nagy része íróportré, valamint a szlovákiai magyar közéleti személyiségekről, a jelentősebb társadalmi és politikai rendezvényekről készült felvétel az utóbbi évekből.

Levéltár

A Bibliotheca Hungarica gondozza, rendszerezi és folyamatosan feldolgozza az elmúlt ötven év szlovákiai magyar közművelődéséről számot adó Csemadok központi levéltárát, továbbá a szlovákiai magyarság helyzetét alapvetően befolyásoló politikai döntéseket dokumentáló forrásanyagot, javarészt az 1948 utáni időszakból. Itt található a Független Magyar kezdeményezés, a Magyar Polgári Párt és az Együttélés Politikai Mozgalom teljes levéltára.

METODIKAI KÖZPONT KASSA

A központ elsősorban a Fórum Intézet által négy éven keresztül finanszírozott és menedzselte Skabela–Bóna-féle új szlovák nyelvoktatási módszer terjesztését és annak szakmai háttérét biztosítja. Szakmai könyvtárát működtet, szemináriumokat szervez, konzultációs lehetőséget biztosít a kelet- és közép-szlovákiai régió pedagógusainak.

Az intézet azon programjai, amelyek a földrajzi fekvés miatt regionális szinten külön szervezést igényelnek, szintén a kassai központ hatáskörébe tartoznak. Ilyen a Könyvtár és Adattár (Bibliotheca Hungarica), az Etnológiai Központ, illetve az Oral History program kelet-szlovákiai részlege és része.

A Metodikai Központ vezetője: Kulcsár Mária.

Mindemellett az épület nagysága és belső elrendezése lehetőséget nyújt más

tevékenységi formákhoz is. Az épület kihasználása érdekében Kassa város kulturális életének rangos szlovákiai magyar szervezetei és rendezvényei kapnak helyet (ingyen és bérmentve!) az épületben.

Az épület felső szintjén kapott helyett a 80-100 főt befogadó konferencia-, kiállító- és vetítőterem. Az impozáns terem alkalmas kiállítások, csoportos foglalkozások, szemináriumok és szakmai összejövetelek megrendezésére. Az alsó szinten kaptak helyet a technikai és egyéb eszközöket igénylő foglalkozások, próbák.

Az épület bérbevételekor vállaltuk, hogy helyet biztosítunk, és lehetőségeinkhez mérten, segítünk az addig ott működő amatőr művészeti csoportoknak, civil szervezeteknek. Ennek eleget is teszünk, sőt az eltelt fél évben több új csoport is beköltözött az épületbe, ill. önálló kezdeményezések indultak olyan fiatalok részéről, akik otthonra találva szeretnék valóra váltani terveiket, tevékenységükkel színesíteni és szélesíteni a művészeti és kulturális életet. A helységeken túl tanácsokkal látjuk el őket, segítünk kidolgozni működési tervüket, megtalálni a támogatókat, pályázatot írni, megszervezni a tevékenységüket. Sokrétű együttműködést alakítottunk ki a városi Csemadokkal is, kölcsönösen segítve és támogatva egymást a rendezvények szervezésében.

Az épületben működő csoportok:

- Csermely Kórus
- Új Nemzedék – felnőtt tánccsoport
- Árvácska – gyermek tánccsoport
- Csámborgó paraszzenekar
- 23:55 TT:FF Gallery – képzőművészcsoport
- KGSZT – Kassai Gimnázium Színjátszó Társasága
- Kassai Polgári Klub
- Kassai Folkszínpad
- Új Nemzedék Klub
- Step Kulturális Klub

A csoportokban több mint 160 felnőtt és gyerek dolgozik rendszeresen – zenészek, énekesek, táncosok, képzőművészek, színjátszó diákok. A klubok és a Folkszínpad rendezvényeit 250-300 ember látogatja.

Az épület ad rendszeresen otthont a Kassai Iparisták Klubja, a Keresztény Értelmiségi Mozgalom, a Kassai Fiatalok Szövetsége, a Magyar Koalíció Pártja és a Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség kassai szervezeteinek összejöveteleinek is.

Az épület a hét minden napján maximálisan telített: a hétköznapokon a táncegyüttesek, zenészek, színjátszók és a kórus tartja próbáit – nyolc-tíz alkalommal, kéthetente a Kassai Polgári Klub tartja összejöveteleit, havonta egyszer szervez a Step Kulturális Klub szerzői estet, hétfőeken összpontosítások és a többi magyar szervezet összejövetelei zajlanak, valamint az alkalmi rendezvények – ünnepek, találkozók, megemlékezések stb.

Programszervező: Pribék Gábor, a Csemadok Kassa városi elnöke.

INFORMÁCIÓS KÖZPONT GALÁNTA

A Fórum Intézet Információs Központja az Internet adta lehetőségeket kihasználva olyan szolgáltatásokat nyújt, amely mind idehaza, mind pedig külföldön megfelelő tájékoztatást ad az Intézet munkájáról, a szlovákiai társadalmi és közélet eseményeiről. Fő tevékenységi köre az oktatásüggyel kapcsolatos információk felvitele az Internetre a magyarországi Országos Közoktatási Intézettel együttműködve. Elsősorban a technikai feltételek megteremtése volt az 1998-as év legfontosabb feladata, de mindemellett több programunkat sikerült folyamatosan megvalósítanunk. Komoly eredménynek tekinthető, hogy a technikai feltételeket kialakítottuk, 24 órás állandó Internetes kapcsolatunk van Galántán, amely lehetővé teszi, hogy a kitűzött céljainkat megvalósítsuk. Az 1998-as esztendőben a következő szolgáltatásokat nyújtottuk az Interneten:

A Fórum Intézet honlapja

A www.foruminst.sk nevű honlapunk tartalmazza a legfontosabb információkat a Fórum Intézet munkájáról az Interneten. A magyar, szlovák és angol nyelven megjelenő WEB-oldalaink a legterjedelmesebb és legrészletesebb adatbázisnak számít Szlovákiában. Honlapunk különlegessége, hogy megtalálhatók rajta a publikációink, beleértve a könyveinket is, amelyek pár héttel a megjelenés előtt már olvashatók az Interneten.

A Fórum Intézet Hírei

1997. október 13-a óta a Fórum Intézet naponta tájékoztat röviden, gyorsan és pontosan a szlovákiai közélet eseményeiről. A Hírek közép-európai idő szerint 22.00 órakor már olvashatók az Interneten magyarul, egy órán belül pedig angolul is. A híreket archiváljuk, és minden fontos esemény visszakereshető.

Az internetes újság szerkesztője: Tóth Károly.

Fordítók: Korber Alica (Budapest) és Bondor Sándor (Galánta).

Szlovákiai Magyar Intézmények

Tekintettel a szlovákiai magyar szervezetek és intézmények szűkös anyagi helyzetére, a Fórum Intézet ingyen és bérmentve elkészíti a szlovákiai magyar intézmények alapinformációit tartalmazó honlapjait, és azt elhelyezi a maga WEB-oldalán. Eddig 22 intézmény élt ezzel a lehetőséggel. A már honlappal rendelkező intézményeket is csatoljuk a szlovákiai magyar intézményeket tartalmazó oldalunkra, így mindenki azonnal tájékozódhat arról, hogy ki érhető el az Interneten.

Publikációk

A Fórum Intézet publikációi (beleértve az önálló köteteket, a tanulmányokat, közleményeket, periodikákat és beszédeket) megtalálhatók az Interneten.

A részleg igazgatója: Tóth Károly.

NEMZETKÖZI KOOPERÁCIÓS RÉSZLEG POZSONY

A Nemzetközi kooperációs részleg 1997 júniusában jött létre azzal a céllal, hogy koordinálja a projektumok menedzselését, és kapcsolatokat tartson fent a külföldi partnerszervezetekkel és intézményekkel.

Tevékenysége a kapcsolatrendszer működtetésén túl 1998 elején a következő területekkel bővült:

1. Itt készülnek a Fórum Intézet projektumai, a programok menedzselését és az ezzel kapcsolatos egyéb tevékenységeket (jelentések írása, konzultációk) is ez a részleg látja el.
2. A részleg tartja a kapcsolatot az alapítványokkal, szponzorainkkal, összehangolja a közös kutatási programok munkáját.
3. Folyamatos, élő kapcsolatot biztosít más intézményekkel, melyek segítségével:
  - módszertani segítséghez jutunk, amelyet a saját kutatásainkban is hasznosítani tudunk;
  - partnerintézményévé válhatunk hasonló, főleg nyugat-európai intézményeknek;
  - hozzájutunk a partnerintézmények kiadványaihoz;
  - közös programok megvalósításában vehetünk részt;
  - a kutatási eredményeinket prezentálni tudjuk más intézményeknél, nemzetközi fórumokon, így szélesebb körben ismerhetik meg azokat.

A részleg szorosan együttműködik az Intézet más részlegeivel, tevékenyen segíti munkájukat.

1998-ban új területtel bővült a részleg munkája: a civil szférát és civil szervezeteket érintő kérdésekben tanácsadói tevékenységet vállalt.

A részleg igazgatója: Nagy Myrtil.

A részleg tiszteletbeli vezetője: Petőcz Kálmán, a genfi ENSZ-misszió szlovákiai nagykövete.

A FÓRUM INTÉZET PUBLIKÁCIÓI

KÖNYVEK

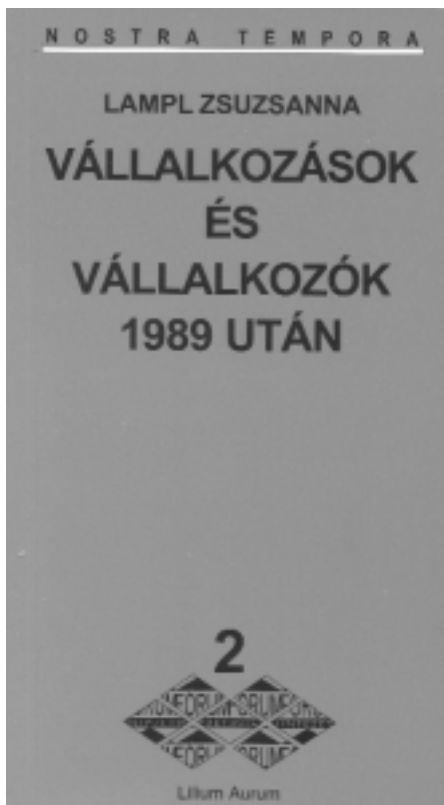
NOTITIA HISTORICO-ETHNOLOGICA (sorozat)

Liszka József szerk.: *Szolgálatban. Folklorisztikai tanulmányok a 70 esztendő Ág Tibor tiszteletére.* Fórum Intézet, NOTITIA HISTORICO-ETHNOLOGICA 1. Lilium Aurum, Dunaszerdahely, 1998.

NOSTRA TEMPORA (sorozat)

Petőcz Kálmán: *Választások és felosztások. A demokratikus választási rendszerek alapjai és a szlovákiai közigazgatási reform.* Fórum Intézet, NOSTRA TEMPORA 1. Lilium Aurum, Dunaszerdahely, 1998.

Lampl Zsuzsanna: *Vállalkozások és vállalkozók 1989 után*. Fórum Intézet, NOSTRA TEMPORA 1. Lilium Aurum, Dunaszerdahely, 1999.

MISCELLANEA BIBLIOTHECAE HUNGARICAE (sorozat)

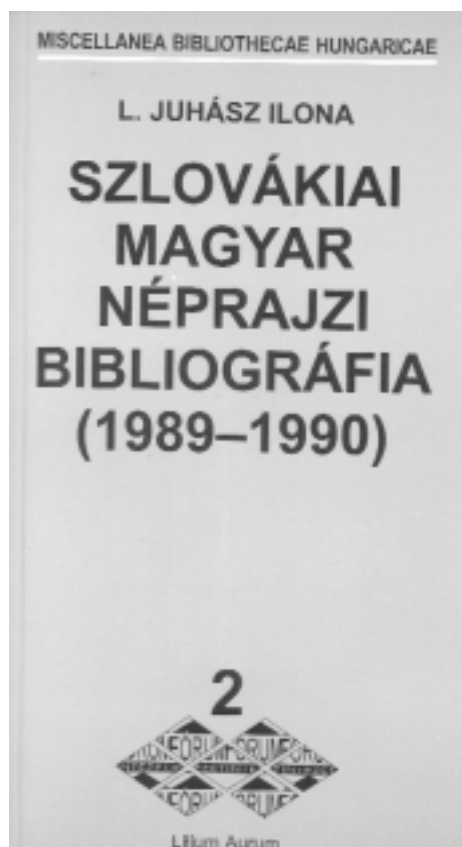
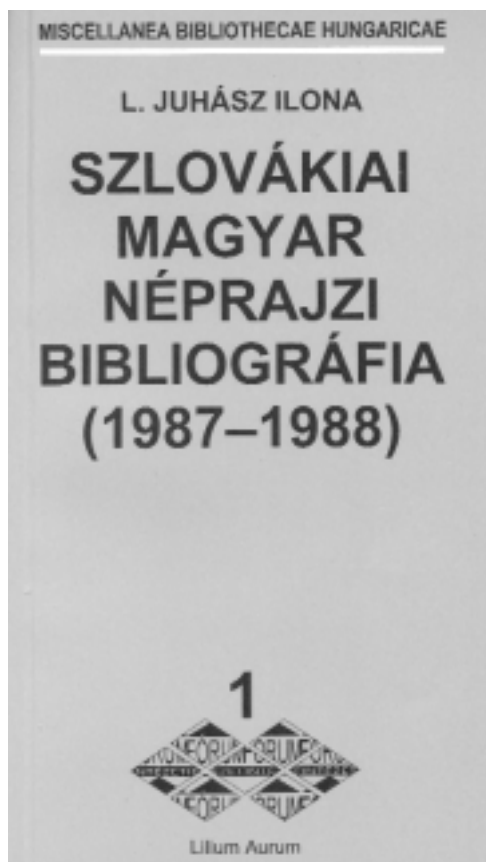
L. Juhász Ilona: *Szlovákiai magyar néprajzi bibliográfia (1987—1988)*. Fórum Intézet, MISCELLANEA BIBLIOTHECAE HUNGARICAE 1. Lilium Aurum, Dunaszerdahely, 1998.

L. Juhász Ilona: *Szlovákiai magyar néprajzi bibliográfia (1989—1990)*. Fórum Intézet, MISCELLANEA BIBLIOTHECAE HUNGARICAE 2. Lilium Aurum, Dunaszerdahely, 1999.

EGYÉB KIADVÁNYOK

Választás 1998. Kézikönyv a parlamenti választási bizottsági tagok számára. Fórum Intézet. Lilium Aurum, Dunaszerdahely, 1998.

Önkormányzati választás 1998. Az önkormányzati választójogi törvény teljes szövege és tanácsadás. Fórum Intézet. Lilium Aurum, Dunaszerdahely, 1998.

PERIODIKUMOK

Fórum Társadalomtudományi Szemle

Főszerkesztő: Öllős László

Hírharang

Néprajzi tájékoztató füzet. (A Szlovákiai Magyar Néprajzi Társasággal közösen.)

Főszerkesztő: Liszka József

TANULMÁNYOK AZ INTERNETEN

- Berényi József: *A polgári társadalom esélyei Szlovákiában* (1998)
- Liszka József: *A (cseh)szlovákiai magyarság populáris kultúrája (1918–1998)* (1998)
- Liszka József: *Ethnische und kulturelle Prozesse im nördlichen Randgebiet des pannonischen Raumes* (1997)
- Liszka József: *Ungarische Friedhöfe im nördlichen Teil der Kleinen Tiefebene* (1998)
- Öllős László: *The Constitutional Moment in Slovakia* (1997)

ELŐADÁSOK, BESZÉDEK AZ INTERNETEN

- *Hiánypótló intézmény.* Beszélgetés Tóth Károllyal a Fórum Intézetéről (*Szabad Újság*, 1998. december 23.)
- *Tóth Károly beszéde a Skabela–Bóna-féle új nyelvoktatási program záró szemináriumán* (1998. november 28.)
- *Liszka József: A szlovákiai magyar néprajzi kutatás és a komáromi Etnológiai Központ* (Elhangzott 1998. október 28-án Komáromban, az Etnológiai Központ bemutatkozó napján)
- *Liszka József: Volkskultur des ungarischen Ethnikums in der Slowakei* (Elhangzott a lengyelországi Cieszynben 1998. október 22-én, a 11. Nemzetközi Etnokartográfiai Konferencián)
- *Tóth Károly beszéde a Fórum Intézet Metodikai Központjának megnyitóján* (1998. október 15.)
- *Liszka József: „Növekszik, mint a prágai Jézuska ruhája...”* (Elhangzott 1998. október 6-án a IV. Szegedi Vallási Néprajzi Konferencián)
- *Liszka József: Szakrális kisémlékek a Kisalföld szlovákiai részén* (Elhangzott Békésen 1998. szeptember 24-én, a XI. Országos Népi Építészeti Tanácskozáson)
- *Liszka József: A német–magyar–szlovák együttélés tanulságai Pozsony környékén a 20. század első felében* (Elhangzott az Európai Folklór Központ által „Sokszínű Európa: illúzió vagy valóság” címmel megrendezett konferencián Jászberényben, 1998. július 29-én)

AZ 1999. ÉVI TEVÉKENYSÉGÜNK

Jelenleg minden részleg keretében a megkezdett kutatások és munka mellett hosszú távú programok megvalósításába kezdünk.

- A Könyvtár és Adattár mellett megkezdtük a Nemzetközi Nemzeti Kisebbségi Könyvtár kiépítését. A könyvtár hagyományos gyűjteménnyel, egy internetes virtuális könyvtárral fog rendelkezni, s kutatási feladatokat is felvállal majd.
- Az Etnológiai Központ 2000-re szeretné megjelentetni a többkötetes *A szlovákiai magyarság néprajza* című monográfiát, amelynek az előmunkálatai már megkezdődtek.
- A Jelenkutatási Részlegben egy átfogó vizsgálat keretében a szlovákiai magyar oktatásügyi rendszer adottságait, hiányosságait és lehetőségeit szeretnénk felmérni.
- Az Információs Központban megkezdődött a szlovákiai magyar oktatásüggyel kapcsolatos információk felvitele az Internetre. Ezt a programunkat a magyarországi Országos Közoktatási Intézettel együttműködve valósítjuk meg.
- A Metodikai Központban a pedagógusok rendszeres továbbképzését biztosítjuk, illetve egy újságolvasóval kibővített kézikönyvtárat hozunk létre.
- A Nemzetközi Kooperációs Részleg keretében a szlovákiai magyar civil és kulturális intézmények továbbképzését szeretnénk biztosítani, nemzetközi szaktekintélyek és intézmények bevonásával. A projektum célja, hogy felké-

szítsük a dél-szlovákiai régió szervezeteit az EU-csatlakozással járó kihívásokra (projektumírás, menedzselés, gazdálkodás stb.).

1999-ben 12 publikációt szeretnénk megjelentetni, a kéziratok 80%-a már elkészült, illetve biztosítani szeretnénk a *Fórum Társadalomtudományi Szemle* folyamatos megjelenését.

Bővebb információk a Fórum Intézetről az Interneten a címen, illetve az *Éves jelentés 1998* című kiadványunkban található, amelyek magyar, szlovák és angol nyelven jelennek meg.